

Konsekvensutredning till ändring av CSN:s föreskrifter om återbetalning av studielån

Följande föreskriftsändringar föreslås för att tydliggöra att betalda administrativa avgifter inte betalas tillbaka vid ändring av årsbelopp samt för att de allmänna råden om betalningsplaners längd vid uppsagda lån ska överensstämja med nuvarande tillämpning.

Ändringen gäller studiemedel (lån tagna före 1989) studielån (lån tagna mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001), och annuitetslån (lån tagna efter den 30 juni 2001).

1 Hantering av påminnelseavgifter och expeditonsavgifter vid ändring från skuldbaserat årsbelopp till inkomstbaserat årsbelopp

1.1 Bakgrund

Den 1 juli 2006 ändrades reglerna för återbetalning av lån tagna mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001 (studielån). Låntagare som har inkomst i utlandet fick då möjlighet att få sitt årsbelopp baserat på inkomsten, dvs. fyra procent av den sammanlagda inkomsten enligt senaste beslut om slutlig skatt. Om en låntagare inte lämnar in någon uppgift om sin inkomst till CSN fastställs årsbeloppet till en tjugondel av låntagarens skuld. Därefter har låntagaren möjlighet att begära omprövning av beslutet och få årsbeloppet beräknat med hänsyn till inkomst. I de fall låntagaren har betalat på sitt årsbelopp och ett nytt årsbelopp avseende samma betalningsår därefter fastställs, ska det inbetalda beloppet som överstiger det nya årsbeloppet inte betalas ut till låntagaren utan i stället avräknas mot lånet.

Bestämmelsen om avräkning av inbetalda medel reglerar enbart hur inbetalningar på årsbeloppet ska hanteras. Däremot saknas reglering av hur inbetalningar av administrativa avgifter ska hanteras. För att förtydliga detta föreslår CSN därför att detta ska regleras i CSN:s föreskrifter.

1.2 Bestämmelser

Övergångsbestämmelserna till studiestödsförordningen (2000:655)

Av övergångsbestämmelsen punkt 7 framgår att om en låntagare har gjort betalningar på ett årsbelopp som fastställts till en tjugondel av den kvarstående låneskulden enligt punkten 14 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till studiestödslagen (1999:1395) och ett nytt årsbelopp avseende samma betalningsår därefter fastställs, ska det inbetalda beloppet som överstiger det nya årsbeloppet inte betalas ut till låntagaren utan i stället avräknas mot lånet.

1.3 Bemyndigande

Av övergångsbestämmelsen till studiestödsförordningen (2000:655) punkt 6 framgår att Centrala studiestödsnämnden får meddela föreskrifter om de förutsättningar som i övrigt ska gälla vid fastställande av årsbeloppet när beskattningen inte huvudsakligen sker i Sverige eller det finns anledning att anta att den inte huvudsakligen sker här enligt punkten 14 i ikraftträdande och övergångsbestämmelserna till studiestödslagen (1999:1395).

CSN gör bedömningen att den föreslagna föreskriften ryms inom de bemyndiganden myndigheten har med stöd av punkt 14 i övergångsbestämmelserna till studiestödslagen (1999:1395) och punkt 6 i övergångsbestämmelserna till studiestödsförordningen (2000:655).

1.4 Överväganden och förslag

Förslag: Debiterade betalda expeditionsavgifter och påminnelseavgifter ska inte betalas tillbaka vid beslut om ändring från skuldbaserat årsbelopp till inkomstbaserat årsbelopp.

Av övergångsbestämmelsen punkten 6 framgår att inbetalda belopp inte ska betalas tillbaka. Med beaktande av detta bör samma förhållande gälla för betalda administrativa avgifter, d.v.s. att de inte betalas tillbaka. CSN har i dag motsvarande hantering av administrativa avgifter vid beslut om nedsättning.¹

Om årsbeloppet ändras till 0 kronor föreslås att debiterade obetalda expeditionsavgifter och påminnelseavgifter inte behöver betalas. Det innebär att det debiterade avgifterna tas bort. Om låntagaren har betalat avgifterna före beslutet om ändring av årsbeloppet ska avgifterna dock inte betalas tillbaka.

¹ Se bl.a. 5 kap. 2 § CSNFS 2001:4

Under 2015 fattade CSN 2 366 beslut om ändring av årsbeloppet från skuldbaserat till inkomstbaserat. I 453 ärenden hade låntagarna helt eller delvis betalat administrativa avgifter före beslutet. Den föreslagna ändringen berör således endast ett fåtal låntagare. Totalt uppgick det inbetalda beloppet till 214 438 kronor varav 53 088 kronor avsåg expeditonsavgifter och 161 350 kronor avsåg påminnelseavgifter.

Inbetalda avgifter före beslut om ändring av årsbelopp från skuldbaserat till inkomstbaserat, fördelat på avgiftsår och typ av avgift. Beslut fattade under 2015.

	2012	2013	2014	2015	Totalt
Påminnelseavgift	26 681 kr	28 742 kr	35 173 kr	70 754 kr	161 350 kr
Expeditionsavgift	3 120 kr	4 080 kr	6 713 kr	39 175 kr	53 088 kr
Totalt	29 801 kr	32 822 kr	41 886 kr	109 929 kr	214 438 kr

1.5 Alternativa lösningar

En alternativ lösning är att betalda administrativa avgifter återbetalas till låntagaren vid ändring av årsbelopp till noll kronor. Denna lösning ser CSN dock inte som tillfredställande. CSN har haft kostnader för både administrering av skulden och utskick av påminnelser. Om låntagaren själv tar initiativ att få sitt årsbelopp anpassat till sin inkomst i tid uppstår inte några kostnader för de som inte behöver betala. Att inte återbetala inbetalda avgifter utgör således ett incitament för att låntagarna ska ansöka i tid och få rätt årsbelopp fastställt utifrån sin inkomst.

2 Allmänna råd om betalningsplaner för uppsagda lån

2.1 Bakgrund

Den 1 juli 2010 infördes bestämmelser som gav CSN möjlighet att säga upp studielån och annuitetslån till omedelbar betalning. Samtidigt utvidgades möjligheten att säga upp studiemedelsskulder till att omfatta även låntagare bosatta i Sverige (möjligheten fanns sedan tidigare beträffande låntagare bosatta utomlands). I samband med att reglerna trädde i kraft utfärdade CSN föreskrifter och allmänna råd för att reglera hur ett uppsagt lån ska betalas. CSN säger för närvarande upp lån till omedelbar betalning om låntagaren bor utomlands och ett större belopp är obetalt. Detta för att underlätta processföringen och kunna få hela CSN:s fordran prövad inom ramen för samma process. I Sverige fungerar indrivningsmöjligheterna bra och det blir då inte aktuellt att säga upp lånet för bosatta i Sverige.

Innan ett lån sägs upp till omedelbar betalning sker en noggrann utredning av ärendet. I enlighet med CSN:s interna rutiner försöker handläggaren få kontakt med låntagaren vid minst tre tillfällen. I de flesta fall får CSN kontakt med låntagaren och betalningen kan återupptas varför uppsägningsutredningen kan avslutas. I de fall detta inte sker så sägs lånet upp endast om låntagaren bedöms ha nåtts av de försändelser som skickats ut. Med hänsyn till detta blir det inte så många lån som sägs upp till omedelbar betalning.

Vid utgången av 2015 var totalt 362 lån uppsagda, där fordran uppgick till 73,1 miljoner kronor.² Under perioden januari till juni 2016 sades lån för 55 personer upp.³

2.2 Bestämmelser

Annuitetslån

Studiestödslagen (1999:1395)

Enligt 4 kap. 27 a § får studielån sägas upp till omedelbar betalning om låntagaren har fått påminnelser och krav och trots det inte betalat förfallna årsbelopp eller avgifter.

Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:3) om återbetalning av studielån tagna efter den 30 juni 2001

Enligt 4 kap. 8 § är huvudregeln att en studielåneskuld som har sagts upp till omedelbar betalning ska betalas på en gång, men CSN kan bevilja en betalningsplan i yttersta undantagsfall.

² CSN:s årsredovisning 2015, sid. 47

³ Rapport 2016 Inkasso, uppsägning, rättsligt

Enligt det allmänna råd som CSN meddelat till denna bestämmelse ska i första hand hela den uppsagda studielåneskulden betalas på en gång. Om detta inte är möjligt kan en kort betalningsplan beviljas. Det anges att betalningsplanen aldrig bör sträcka sig över en längre period än tolv månader.

Studielån

Övergångsbestämmelserna till studiestödslagen (1999:1395)

Enligt punkt 19 får studielån som har beviljats enligt studiestödslagen i dess lydelse efter den 31 december 1988 sägas upp till omedelbar betalning, om låntagaren har fått påminnelser och krav och trots det inte har betalat förfallna årsbelopp eller avgifter.

Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:4) om återbetalning av studielån tagna mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001

Enligt 3 kap. 7 § är huvudregeln att en studielåneskuld som har sagts upp till omedelbar betalning ska betalas på en gång, men CSN kan bevilja en betalningsplan i yttersta undantagsfall.

Enligt det allmänna råd som CSN meddelat till denna bestämmelse ska i första hand hela den uppsagda studielåneskulden betalas på en gång. Om detta inte är möjligt kan en kort betalningsplan beviljas. Det anges att betalningsplanen aldrig bör sträcka sig över en längre period än tolv månader.

Studiemedel

Studiestödslagen (1973:349) i dess lydelse före den 1 januari 1989

Enligt 8 kap. 52 § kan hela skulden sägas upp till omedelbar betalning, om en låntagare som är bosatt i utlandet inte har betalt avgiften inom föreskriven tid. Enligt punkt 18 i övergångsbestämmelserna till studiestödslagen (1999:1395) gäller detta även för en låntagare som är bosatt i Sverige.

Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:5) om återbetalning av studielån tagna före den 1 januari 1989

Enligt 3 kap. 8 § är huvudregeln att en studielåneskuld som har sagts upp till omedelbar betalning ska betalas på en gång, men CSN kan bevilja en betalningsplan i yttersta undantagsfall.

Enligt det allmänna råd som CSN meddelat till denna bestämmelse ska i första hand hela den uppsagda studielåneskulden betalas på en gång. Om detta inte är möjligt kan en kort betalningsplan beviljas. Det anges att betalningsplanen aldrig bör sträcka sig över en längre period än tolv månader.

2.3 Bemyndigande

Annuitetslån

Enligt 4 kap. 14 § studiestödsförordningen (2000:655) får CSN meddela närmare föreskrifter om hur ett studielån som har sagts upp enligt 4 kap. 27 a § studiestödslagen (1999:1395) och de förfallna avgifter som hör till lånet ska betalas.

Studielån

Enligt punkt 12 i övergångsbestämmelserna till studiestödsförordningen (2000:655) får CSN meddela närmare föreskrifter om hur ett studielån, som har beviljats enligt studiestödslagen (1973:349) i dess lydelse efter den 31 december 1988 och därefter sagts upp, och de förfallna avgifter som hör till lånet ska betalas.

Studiemedel

Enligt punkt 1 i övergångsbestämmelserna till studiestödsförordningen (2000:655) gäller fortfarande studiestödsförordningen (1973:418) i fråga om studiestöd som avser tid före ikraftträdandet (den 1 juli 2001) eller föreskrifter som meddelats med stöd av studiestödslagen (1973:349).

Enligt 8 kap. 86 § studiestödslagen (1973:349) i dess lydelse före 1 januari 1989 gäller, i fråga om betalning av uppsagda lån enligt 52 § samma kapitel, bestämmelser som meddelats av CSN. Av 8 kap 9 § studiestödsförordningen (1973:418 i dess äldre lydelse) framgår att CSN har möjlighet att bestämma hur betalningen av ett uppsagt lån ska göras. Dessutom framgår det att CSN prövar fråga om skyldighet att göra återbetalning enligt 8 kap 52 § studiestödslagen.

2.4 Överväganden och förslag

Förslag: De allmänna råden ska ändras på så sätt att en betalningsplan aldrig bör sträcka sig längre än fem år.

Enligt de nuvarande allmänna råden för de tre lånetyperna bör en betalningsplan aldrig sträcka sig över en längre period än tolv månader. De allmänna råden har funnits i sex år och bör nu utvärderas.

När hela lånet sägs upp till omedelbar betalning är det normalt ett högt belopp som ska betalas. CSN försöker alltid få låntagaren att betala allt på en gång, men med hänsyn till beloppen så är det oftast inte möjligt. I den situationen måste CSN försöka hitta en lösning så att lånet blir betalt på så kort tid som möjligt.

Erfarenheten visar att trots stora ansträngningar från låntagarna är det omöjligt för många att betala det uppsagda lånet inom ett år. I maj 2016 arbetade Svea Inkasso med 226 ärenden med uppsagda lån för CSN:s räkning, varav 33 ledde till betalningsplaner⁴. Enligt uppgift ledde samtliga ärenden med höga belopp, omkring 100 000 kr eller mer, till femåriga betalningsplaner. De med låga belopp, alltså mindre än 100 000 kr, ledde ibland till en plan på ett eller två år. En del av betalningsplanerna hade fastställts av en domstol. När en domstol fastställer betalningsplanen blir det oftast mycket långa sådana, det kan röra sig om t.ex. 50 pund i månaden i 25 år. När en sådan överenskommelse är aktuell godkänner avdelningschefen för inbetalningsavdelningen uppgörelsen.

Det vanliga är alltså att lånet blir betalt inom fem år, och vid höga belopp har det hänt att betalningsplanerna sträckt sig över ännu längre tid. Den nuvarande tillämpningen sker således inte i enlighet med de allmänna råden.

För att undvika att en domstol behöver fastställa en betalningsplan som sträcker sig över ännu längre tid än fem år är det angeläget att fungerande betalningsplaner kan åstadkommas redan i ett tidigt skede.

Mot denna bakgrund bedöms det som nödvändigt att ändra de allmänna råden. De allmänna råden föreslås få följande lydelse:

”Betalningsplanen bör normalt inte sträcka sig över en längre period än fem år”.

Huvudregeln, som framgår av första stycket, ska fortfarande gälla. Det betyder att det uppsagda lånet som utgångspunkt ska betalas på en gång. Enbart i undantagsfall ska en betalningsplan beviljas.

Även fortsättningsvis bör avdelningschefen för inbetalningsavdelningen godkänna betalningsplaner på uppsagda lån som sträcker sig över längre tid än fem år.

2.5 Alternativa lösningar

Ett alternativ är att låta de allmänna råden ha sin nuvarande lydelse, och istället ändra tillämpningen. Det bedöms dock inte som lämpligt med hänsyn till de betalningssvårigheter som skulle uppstå för de flesta låntagare.

Av samma skäl är det inte lämpligt att ändra de allmänna råden så att betalningsplaner kan beviljas på längre tid än ett år, men kortare än fem år.

---

⁴ Se Svea Inkassos månadsrapport maj 2016

3 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Eftersom förslagen överensstämmer med den nuvarande tillämpningen så får det inga ekonomiska konsekvenser för CSN, de studerande eller för återbetalningen av studielån. Förslaget medför inte heller några andra konsekvenser.

4 EU-rätten

Förslagen strider inte mot de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

5 Tidpunkt för ikraftträdandet och behov av speciella informationsinsatser

Ändringarna bör träda ikraft den 1 januari 2017. Några speciella informationsinsatser behövs inte.

6 Författningsförslag

6.1 Föreskrifter om ändring i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:3) om återbetalning av studielån tagna efter den 30 juni 2001;

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreskriver med stöd av 4 kap. 14 § studiestödförordningen (2000:655) i fråga om nämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:3) om återbetalning av studielån tagna efter den 30 juni 2001⁵ att de allmänna råden till 4 kap. 8 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
4 kap.	
<p>Till 8 § meddelar CSN följande allmänna råd</p> <p>I första hand ska hela den uppsagda studielåneskulden betalas på en gång. Om detta inte är möjligt kan en kort betalningsplan beviljas. En betalningsplan kan beviljas endast om låntagaren uppvisar både betalningsförmåga och betalningsvilja.</p> <p>Betalningsplanen bör aldrig sträcka sig över en längre period än tolv månader.</p>	<p>Till 8 § meddelar CSN följande allmänna råd⁶</p> <p>I första hand ska hela den uppsagda studielåneskulden betalas på en gång. Om detta inte är möjligt kan en kort betalningsplan beviljas. En betalningsplan kan beviljas endast om låntagaren uppvisar både betalningsförmåga och betalningsvilja.</p> <p>Betalningsplanen bör aldrig sträcka sig över en längre period än <i>fem år</i>.</p>

⁵ Författningen omtryckt CSNFS 2007:8.

⁶ Senaste lydelse CSNFS 2010:3

6.2 Föreskrifter om ändring i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:4) om återbetalning av studielån tagna mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreskriver med stöd av punkterna 6 och 12 i övergångsbestämmelserna till studiestödsförordningen (2000:655) i fråga om nämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:4) om återbetalning av studielån tagna mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001⁷ att 5 kap. 2 § och 6 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

CSN beslutar också att de allmänna råden till 3 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
3 kap.	
<p>Till 7 § meddelar CSN följande allmänna råd</p> <p>I första hand ska hela den uppsagda studielåneskulden betalas på en gång. Om detta inte är möjligt kan en kort betalningsplan beviljas. En betalningsplan kan beviljas endast om låntagaren uppvisar både betalningsförmåga och betalningsvilja.</p> <p>Betalningsplanen bör aldrig sträcka sig över en längre period än tolv månader.</p>	<p>Till 7 § meddelar CSN följande allmänna råd⁸</p> <p>I första hand ska hela den uppsagda studielåneskulden betalas på en gång. Om detta inte är möjligt kan en kort betalningsplan beviljas. En betalningsplan kan beviljas endast om låntagaren uppvisar både betalningsförmåga och betalningsvilja.</p> <p>Betalningsplanen bör aldrig sträcka sig över en längre period än <i>fem</i> år.</p>
5 kap. 2 §	
<p>En expeditonsavgift behöver inte betalas om årsbeloppet sätts ned till 0 kronor Detta gäller endast om expeditonsavgiften hör ihop med det nedsatta årsbeloppet.</p> <p>En expeditonsavgift som har betalats in före ett beslut om</p>	<p>En expeditonsavgift behöver inte betalas om årsbeloppet sätts ned till 0 kronor Detta gäller endast om expeditonsavgiften hör ihop med det nedsatta årsbeloppet.</p> <p><i>En expeditonsavgift behöver inte heller betalas om ett årsbelopp har fastställts till</i></p>

⁷ Författningen omtryckt CSNFS 2007:9.

⁸ Senaste lydelse CSNFS 2010:4

---

nedsättning betalas dock inte tillbaka.

en tjugondel av den kvarstående låneskulden och ett nytt årsbelopp avseende samma betalningsår därefter fastställs till 0 kronor.

En expeditonsavgift som har betalats in före ett beslut om nedsättning *eller ett beslut om att fastställa årsbeloppet till fyra procent av inkomsten* betalas dock inte tillbaka.

---

6 kap.

1 §

En påminnelseavgift behöver inte betalas om årsbeloppet sätts ned till 0 kronor. Detta gäller endast om påminnelseavgiften hör ihop med det nedsatta årsbeloppet.

En påminnelseavgift som har betalats in före ett beslut om nedsättning betalas dock inte tillbaka.

En påminnelseavgift behöver inte betalas om årsbeloppet sätts ned till 0 kronor. Detta gäller endast om påminnelseavgiften hör ihop med det nedsatta årsbeloppet.

En påminnelseavgift behöver inte heller betalas om ett årsbelopp har fastställts till en tjugondel av den kvarstående låneskulden och ett nytt årsbelopp avseende samma betalningsår därefter fastställs till 0 kronor.

En påminnelseavgift som har betalats in före ett beslut om nedsättning *eller ett beslut om att fastställa årsbeloppet till fyra procent av inkomsten* betalas dock inte tillbaka.

6.3 Föreskrifter om ändring i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:5) om återbetalning av återbetalningspliktiga studiemedel tagna före den 1 januari 1989

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreskriver med stöd av punkt 1 i övergångsbestämmelserna till studiestödförordningen (2000:655)⁹ i fråga om nämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:5) om återbetalning av återbetalningspliktiga studiemedel tagna före den 1 januari 1989¹⁰ att de allmänna råden till 3 kap. 8 § ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
3 kap.	
Till 8 § meddelar CSN följande allmänna råd	Till 8 § meddelar CSN följande allmänna råd ¹¹
I första hand ska hela den uppsagda studiemedelsskulden betalas på en gång. Om detta inte är möjligt kan en kort betalningsplan beviljas. En betalningsplan kan beviljas endast om låntagaren uppvisar både betalningsförmåga och betalningsvilja.	I första hand ska hela den uppsagda studiemedelsskulden betalas på en gång. Om detta inte är möjligt kan en kort betalningsplan beviljas. En betalningsplan kan beviljas endast om låntagaren uppvisar både betalningsförmåga och betalningsvilja.
Betalningsplanen bör aldrig sträcka sig över en längre period än tolv månader.	Betalningsplanen bör aldrig sträcka sig över en längre period än <i>fem år</i> .

⁹ Bemyndigandet finns i punkten 8 första stycket i övergångsbestämmelserna i förordningen (1988:1381) om ändring i studiestödförordningen (1973:418) jämförd med punkten 1 i övergångsbestämmelserna till studiestödförordningen (2000:655).

¹⁰ Författningen omtryckt CSNFS 2007:10.

¹¹ Senaste lydelse CSNFS 2010:5